

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні вченої ради університету
протокол № 2 від 30.08. 2016 р.

Ректор університету



проф. Безлюдний О. І.

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

- 1.1. Шифр і галузь вищої освіти: **05 Соціальні та поведінкові науки.**
- 1.2. Шифр і назва спеціальності: **053 Психологія.**
- 1.3. Нормативний термін навчання – **4 роки на базі другого (магістерського) рівня вищої освіти.**
- 1.4. Ступінь вищої освіти – **доктор філософії.**
- 1.5. Програма підготовки доктора філософії входить у структуру системи вищої освіти за IV рівнем акредитації.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА СФЕРИ І ОБ'ЄКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

Фахівець підготовлений до роботи за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти та відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікації.

Шифр і галузь вищої освіти: 05 Соціальні та поведінкові науки.

Шифр і назва спеціальності: 053 Психологія.

Підготовка доктора філософії проводиться для науково-педагогічної діяльності в системі вищої освіти.

Сферою працевлаштування доктора філософії є наукові установи та навчальні заклади IV рівня акредитації, підпорядковані Міністерству освіти і науки України: вищі навчальні заклади різних рівнів акредитації та форм власності, науково-дослідні установи, заклади підвищення кваліфікації та післядипломної освіти в галузі освіти.

Доктор філософії зі спеціальності 053 Психологія може виконувати такі види професійної діяльності:

- освітня (науково-педагогічний працівник у сфері вищої освіти, підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів);
- науково-дослідницька (у різних типах науково-дослідних і освітніх установ)

III. ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Доктор філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія повинен:

- володіти професійно-педагогічною, філософсько-культурологічною, науково-дослідницькою, комунікативною компетентностями, що виявляється у знаннях, уміннях, навичках та здатностях, які є достатні для продукування нових психолого-педагогічних ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, в організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах IV рівня акредитації;

- володіти методологією наукової діяльності, проводити наукові дослідження в сфері психології та освіти;

- усвідомлювати свою професійну і соціальну роль у цих процесах.

Висока професійна підготовка випускника аспірантури виявляється у глибинних знаннях теоретичних та методичних основ викладання у вищій школі, здатності до проведення наукових досліджень з психології, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; постійної роботи над підвищенням фахового рівня, сформованій потребі займатися науковою роботою, умінні позитивно впливати на інтелектуальний розвиток, духовну, емоційно-вольову та особистісну сферу студентів.

Доктор філософії повинен знати:

- теоретичні та методичні основи спеціальності, за якою він проводить дослідження;

- основні концепції науки про освіту;

- історію розвитку та сучасний стан наукових знань з психології, педагогіки на рівні, необхідному для проведення науково-дослідної роботи;

- термінологію педагогічної науки;

- загальнонаукові основи пізнання, що забезпечують формування системного наукового світогляду;

- основи філософії педагогічної культури;

- основи філософії психологічної культури;

- основи наукової методології та практику використання методик дослідницької роботи;

- інформацію, що забезпечує здатність до ефективного пошуку, структурування інформації, її адаптацію до особливостей педагогічного процесу і наукового пошуку;

- основи організаційно-методичної, навчально-виховної, науково-дослідницької та інших видів професійної діяльності у вищій школі;

- досвід реалізації кредитно-трансферної системи навчання у вітчизняній та зарубіжній педагогіці вищої школи;

- основи організації ефективного прямого та зворотнього зв'язку з учасниками освітньої та наукової взаємодії;

- інформацію, що забезпечує здатність до представлення та обговорення своїх наукових результатів іноземною мовою в усній та письмовій формах та ін.

Доктор філософії повинен уміти:

- компетентно вирішувати професійно-педагогічні проблеми й типові професійні завдання, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної чи науково-педагогічної діяльності;

- організовувати та здійснювати ефективну навчально-виховну роботу із вивчення психологічних дисциплін у вищій школі;

- застосовувати різноманітні форми, методи і засоби навчання, володіти сучасними технологіями навчання та прогресивними методами керівництва навчальною, виховною, дослідницькою та іншими видами

діяльності студентів;

- вирішувати професійно-наукові задачі відповідно до загальноприйнятих цінностей моралі, професійної й наукової етики та загального культурного кругозору;

- вивчати, аналізувати, узагальнювати та поширювати вітчизняний та зарубіжний інноваційний науково-педагогічний досвід, систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію;

- продукувати нові ідеї та проводити психолого-педагогічні дослідження, впроваджувати їх результати в практику, володіти навичками роботи з сучасними науковими технологіями обробки та оформлення результатів наукових досліджень;

- використовувати методи математичної статистики для узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи;

- застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, організації та проведенні освітньої діяльності;

- володіти навичками іншомовного спілкування, що забезпечують повне розуміння іноземних наукових текстів зі спеціальності;

- презентувати засобами усного та писемного мовлення результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами;

- управляти науковими проектами та/або написанням пропозицій на фінансування наукових досліджень;

- здійснювати реєстрацію права інтелектуальної власності тощо.

IV. ВИМОГИ ДО ДЕРЖАВНОЇ АТЕСТАЦІЇ

Державна атестація осіб, які навчаються в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, проводиться на основі аналізу успішності навчання, оцінювання якості розв'язання випускниками аспірантури задач діяльності, що передбачені освітньо-науковою програмою.

Усі аспіранти незалежно від форми навчання, зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити усі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені навчальним планом та освітньо-науковою програмою аспірантури вищого навчального закладу.

Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання здобувачем відповідного ступеня і використовується для оцінювання успішності виконання ним запланованої наукової роботи. Відставання від передбачених індивідуальним планом наукової роботи строків виконання без обґрунтування наявності об'єктивних і поважних причин може бути підставою для ухвалення вченою радою вищого навчального закладу рішення про відрахування аспіранта на підставі невиконання ним навчального плану відповідної освітньо-наукової програми. Рішення вченої ради про відрахування аспіранта вводиться в дію наказом керівника вищого навчального закладу відповідно до закону.

Атестація наукової складової освітньо-наукової програми (захист

дисертації) здійснюється спеціалізованою вченою радою. Атестація освітньої складової здійснюється відповідно до навчального плану освітньо-наукової програми, після закінчення якої аспірантові вищій навчальний заклад видає академічну довідку, де зазначається назва дисциплін, обсяг кредитів ЄКТС за кожною дисципліною та відповідні оцінки. На підставі цієї довідки спеціалізовані вчені ради готують додаток до диплома доктора філософії європейського зразка.

V. ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ ОСВІТИ І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Система освіти та професійної підготовки фахівців освітньо-наукового рівня доктор філософії з галузі знань «Психологія» повинна забезпечувати рівень їх освітньо-наукової підготовки, що відповідає вимогам третього рівня вищої освіти та відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій.

До реалізації освітньо-наукової програми підготовки фахівця залучаються науково-педагогічні працівники, які в основному мають науковий ступінь доктора наук і вчене звання професора.

Вищий навчальний заклад відповідає за якість підготовки фахівців освітньо-наукового рівня доктор філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 053 «Психологія».

Права навчального закладу

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини має право:

1. Встановлювати гуманітарні, соціально-економічні, фундаментальні та професійно-орієнтовані навчальні дисципліни в межах загального обсягу годин, передбаченого відповідною освітньо-професійною програмою.

2. Організовувати асистентську практику тривалістю вісім тижнів (без зміни загального терміну навчання).

3. Визначати зміст навчання в аспірантурі за умови, що він не перевищуватиме 60 кредитів за весь термін підготовки доктора філософії.

4. Визначати обсяг обов'язкових аудиторних занять аспірантів згідно «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах».

5. Складати структурно-логічну схему та навчальний план, що визначають перелік навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення; конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного й семестрового контролю.

6. Розробляти і коригувати робочі навчальні програми дисциплін та асистентської практики.

7. Визнати еквівалентними власним та зараховувати кредити, здобуті під час навчання в іншому навчальному закладі за результатами навчання.

8. Сприяти обміну здобувачів ступеня доктора філософії з вищими навчальними закладами України та зарубіжними вищими навчальними закладами.

9. Приймати рішення про визнання набутих аспірантом до або поза аспірантурою компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено навчальним планом аспірантури.

10. Призначати наукових керівників аспірантів.

11. Організовувати науково-дослідницьку роботу аспірантів та створювати умови для проведення наукових досліджень в сфері освіти.

12. Здійснювати попередні контрольні-кваліфікаційні випробування (щорічні звіти аспірантів, попереднє обговорення результатів дисертаційного дослідження) з метою більш ефективної підготовки та допуску до державної атестації.

13. Встановлювати терміни захисту дисертаційного дослідження.

Структура освітньо-наукової програми

Нормативний термін навчання (на базі третього рівня вищої освіти) – становить **чотири роки** (208 тижнів), у тому числі орієнтовно:

навчальних тижнів – 102;

тижнів науково-дослідницької роботи – 30;

тижнів асистентської практики – 8;

тижнів екзаменаційних сесій – 8;

тижнів, що відводяться на виконання дисертаційної роботи – 24;

канікулярних тижнів – 36.

Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить **60 кредитів ЄКТС**.

Освітньо-наукова програма базується на Законі України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII; Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. № 266; Постанові Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії» від 23 березня 2016 р.

Розподіл навчального часу здобувача ступеня доктора філософії

ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ

Шифр навчальних дисциплін	НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ	Поточний та підсумковий контроль (рік навчання)				Кількість кредитів	Кількість годин					
		Екзамени	Заліки	Атестація здобувачів вищої освіти	Асистентська практика		Загальний обсяг	Аудиторні				Самостійна робота
								Всього	з них:			
									лекції	Семінари	практичні	
ОНД.01	Українська наукова мова		1			3	90	32	12		20	58
ОНД.02	Іноземна мова у науково-педагогічному спілкуванні		2			6	180	54			54	126
ОНД.03	Професійно-педагогічна компетентність викладача		4			3	90	32	16		16	58
ОНД.04	Методологія та методика науково-педагогічних досліджень	1				6	180	54	26		28	136
ОНД.05	Філософія педагогічної культури		3			4	120	36	18		18	84
ОНД.06	Науковий семінар		4			3	90	32	16		16	58
	Всього	1	5			25	750	240	88		152	520

ДИСЦИПЛІНИ ВИБОРУ АСПІРАНТА

Шифр навчальних дисциплін	НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ	Поточний та підсумковий контроль (рік навчання)				Кількість кредитів	Кількість годин					
		Екзамени	Заліки	Атестація здобувачів вищої освіти	Асистентська практика		Загальний обсяг	Аудиторні			Самостійна робота	
								Всього	з них:			
									лекції	семінари		практичні
ДВА.01	Сучасні проблеми психологічної теорії і практики	7				5	150	42	20		22	108
ДВА.02	Методики викладання психологічних дисциплін у вищій школі		6			5	150	42	18		24	108
ДВА.03	Теорія та практика надання психологічної допомоги суб'єкту	5				5	150	42	20		22	108
	Всього	2	1			15	450	126	58		68	324

АНОТАЦІЇ
змісту дисциплін
зі спеціальності 053 Психологія

ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА НАУКОВА МОВА

(3 кредити, 90 годин, форма контролю – залік)

Модуль 1. Сутність наукової мови, її місце в системі культури.

ЗМ 1. Науковий стиль сучасної української літературної мови.

ЗМ 2. Лексичні засоби оформлення наукового стилю.

ЗМ 3. Термін як виразник наукової комунікації.

ЗМ 4. Українська лексикографія.

ЗМ 5. Синтаксис української наукової мови.

Модуль 2. Моделі наукового тексту.

ЗМ 6. Специфіка наукового тексту.

ЗМ 7. Редагування наукового тексту.

**ІНОЗЕМНА МОВА У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ
СПІЛКУВАННІ**

(6 кредитів, 180 год. форма контролю – залік)

Модуль 1. Міжнародні системи тестування рівня іноземної мови.

ЗМ 1. IELTS і його особливості.

ЗМ 2. TOEFL і його особливості.

ЗМ 3. Інші системи тестування рівня іноземних мов та їхні особливості.

Модуль 2. Практика тестування за міжнародними системами.

ЗМ 4. Типи завдань зі слухання.

ЗМ 5. Типи завдань з читання.

ЗМ 6. Типи завдань з письма.

ЗМ 7. Типи завдань з усного мовлення.

Модуль 3. Укладання різних типів наукових текстів.

ЗМ 8. Особливості укладання академічного CV.

ЗМ 9. Особливості укладання статті іноземною мовою.

ЗМ 10. Особливості укладання проекту іноземною мовою.

ЗМ 11. Особливості укладання грантової заявки іноземною мовою.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

(3 кредити, 90 год., форма контролю – залік)

Модуль 1. Компетентнісний підхід як інноваційна технологія.

ЗМ 1. Сутність компетентнісного підходу, Види компетентностей.

ЗМ 2. Професійні компетентності викладача вищого навчального закладу.

Модуль 2. Основи дидактики вищої школи.

- ЗМ 3. Сутність процесу навчання у вищій школі.
- ЗМ 4. Зміст професійної підготовки у вищій школі.
- ЗМ 5. Методи, засоби та форми навчання у вищому навчальному закладі.

ЗМ 6. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Модуль 3. Виховна робота із студентською молоддю.

- ЗМ 7. Організація виховної роботи у вищій школі.
- ЗМ 8. Куратор академічної групи, специфіка його діяльності.

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(6 кредитів, 180 год. форма контролю – екзамен)

Модуль 1. Теоретико-методологічні основи наукового дослідження.

- ЗМ 1. Наука – продуктивна сила розвитку суспільства.
- ЗМ 2. Загальні відомості про наукове педагогічне дослідження.
- ЗМ 3. Методологічні засади наукового дослідження.
- ЗМ 4. Процес педагогічного дослідження.
- ЗМ 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.

Модуль 2. Методи педагогічного дослідження.

- ЗМ 6. Характеристика теоретичних методів дослідження.
- ЗМ 7. Емпіричні методи проведення педагогічного дослідження.

Модуль 3. Методи математичної статистики.

- ЗМ 8. Методи обробки та інтерпретації наукових даних.
- ЗМ 9. Оформлення тексту наукової роботи.

ФІЛОСОФІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

(4 кредити, 120 год., форма контролю – залік)

Модуль 1. Філософія в контексті формування-педагогічної культури.

- ЗМ 1. Філософія сучасної освіти і педагогіки.
- ЗМ 2. Філософія як методологія педагогічної науки.
- ЗМ 3. Науковий світогляд та шляхи його формування.
- ЗМ 4. Педагогічна культура викладача вищої школи та її структура.
- ЗМ 5. Професійна етика викладача.
- ЗМ 6. Наукова етика.

НАУКОВИЙ СЕМІНАР

(3 кредити, 90 год., форма контролю – залік)

Модуль 1. Загальні аспекти соціальної роботи.

- ЗМ 1. Історія становлення та проблеми розвитку соціальної роботи в Україні і в зарубіжних країнах.

ЗМ 2. Зміст, форми та методи соціальної роботи, відповідальності за збереження життя, природи, культури.

ЗМ 3. Моральні норми та цінності як основа соціалізації особистості. Соціально-виховні інститути в системі соціалізації особистості.

Модуль 2. Особливості соціальної роботи з різними категоріями населення. Зміст, форми та прийоми соціальної підтримки.

ЗМ 4. Соціальна підтримка та соціальна робота з дітьми-інвалідами, сиротами, дітьми, які залишилися без опіки дорослих; проблеми соціальної педагогіки у школі: структурний і порівняльний аналіз навчально-виховних систем і моделей соціалізації дітей, підлітків, старшокласників. Соціальна робота з дітьми та молоддю, що потребують особливої уваги.

ЗМ 5. Соціальні чинники розвитку дитячо-підліткових і молодіжних ініціатив, дитячих і молодіжних об'єднань та організацій.

ЗМ 6. Соціальні аспекти профілактики девіантної поведінки дітей і підлітків; профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі.

ЗМ 7. Соціально-правовий аспект у роботі з дітьми та молоддю.

ЗМ 8. Соціальна робота з сім'ями різного типу: багатодітними, молодими, кризовими, прийомними.

ДИСЦИПЛІНИ ВИБОРУ АСПІРАНТА

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

(5 кредитів, 150 год., форма контролю – екзамен)

Модуль 1. Психологія вищої школи.

ЗМ 1. Загальні основи психології вищої школи.

ЗМ 2. Загальна психологічна характеристика студентського віку.

ЗМ 3. Основи психології навчання у ВНЗ.

ЗМ 4. Психологічний аналіз умінь студентів.

ЗМ 5. Основи психології виховного процесу у ВНЗ.

ЗМ 6. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача і студента.

Модуль 2. Психологія спілкування.

ЗМ 1. Проблема спілкування.

ЗМ 2. Спілкування як взаємодія.

ЗМ 3. Спілкування як обмін інформацією.

ЗМ 4. Спілкування як сприймання людьми один одного.

ЗМ 5. Психологічні способи впливу в процесі спілкування.

ЗМ 6. Мова і спілкування.

ЗМ 7. Міжособистісні відносини.

ЗМ 8. Інтимні міжособистісні відносини.

ЗМ 9. Міжособистісні конфлікти.

ЗМ 10. Невербальна комунікація.

Модуль 3. Психологія творчості.

- ЗМ 1. Творчість як психологічна проблема
- ЗМ 2. Творчість як необхідність. Спонтанний вияв творчості.
- ЗМ 3. Творчість як діяльність, процес і продукт.
- ЗМ 4. Емоції і почуття.
- ЗМ 5. Структура і природа творчих здібностей.

МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

(5 кредитів, 150 год., форма контролю – залік)

Модуль 1. Загальні питання методики навчання психологічних дисциплін.

- ЗМ 1. Зміст психологічної освіти.
- ЗМ 2. Історія викладання психології.
- ЗМ 3. Організація навчальних занять з психології у середніх та вищих навчальних закладах
- ЗМ 4. Нормативно-правове забезпечення освіти, цілі та принципи навчання психології в різних типах навчальних закладів.
- ЗМ 5. Методи навчання психології

Модуль 2. Організація та проведення занять з психологічних дисциплін.

- ЗМ 1. Переоцінка і оцінка знань з психології.
- ЗМ 2. Розробка навчального курсу з психології.
- ЗМ 3. Професійна підготовка та діяльність викладача психології.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТУ

(5 кредитів, 150 год., форма контролю - екзамен)

Модуль I. Введення в предмет.

- ЗМ 1. Мета і специфіка психологічної допомоги.
- ЗМ 2. Психологічна допомога: практичні аспекти.
- ЗМ 3. Види психологічної допомоги: психодіагностика, психологічне консультування, психологічна корекція, психотерапія.

Модуль II. Основні напрями зарубіжної консультативної і терапевтичної психології.

- ЗМ 1. Психодинамічний напрямок.
- ЗМ 2. Поведінковий напрямок.
- ЗМ 3. Когнітивний напрямок.
- ЗМ 4. Гуманістична психотерапія, неklasичні напрями в практиці психологічної допомоги і англomовна християнська психотерапія.
- ЗМ 5. Інші напрями психотерапії (сугестивна, тілесно орієнтована, позитивна, нейролінгвістичне програмування, психодрама).

Модуль III. Вітчизняні традиції в практиці надання психологічної допомоги і специфіка допомоги психолога-практика.

- ЗМ 1. Витоки і загальне направлення розвитку.

ЗМ 2. Проблеми особистісної і професійної підготовки психолога-практика в сучасних умовах.

ЗМ 3. Особливості психологічної допомоги у закладах освіти.

Затверджено на засіданні вченої ради факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 1 від 30.02 2016 р.).

РОЗРОБНИКИ:

Сафін Олександр Джамільович – доктор психологічних наук, професор, завідувач, професор кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Гульбе Ольга Анатоліївна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Данилевич Лариса Арсеніївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Гарант проектної групи –
завідувач кафедри психології
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини,
д. психол. наук, проф.



О.Д.Сафін